

## **Környezetvédelem, avagy Fenntartható Fejlődés!?** **A változás Te magad légy!**

Sokat hallani manapság környezetünk romló állapotáról, sérülékenységről, a környezetvédelem fontosságá pedig mindennapos téma. Ennek ellenére mégsem látni hathatós változásokat a világban. Létrejönnek egyezmények, megalkotásra kerülnek irányelvek, a világ „nagyjai” csúcstalálkozókon egyeztetnek, mégsem látjuk ezek eredményét. Vajon mi lehet ennek az oka? Miért nem foglalkozunk azzal, mi lesz tíz, húsz, vagy akár 50 év múlva?

Az ősi, mára letűnt civilizációk (pl. inka, maja, azték kultúrák) is szembesültek azzal a ténnyel, hogy nem növekedhetnek a végtelenségig, mert környezetük pl. a táplálék, vagy a víz mennyisége véges. Ezért igyekeztek jól sáfárkodni természeti erőforrásaikkal és nem uralták a természetet, hanem együtt éltek vele, benne. Persze voltak olyanok is, akik túllépték a rendelkezésükre álló terület eltartóképességét, s így következhetett be gyors hanyatlásuk. A hűsvét-szigeteki őslakosok például kivágták a sziget összes erdejét, csak hogy hajókat építhessenek és monolitokat állíthassanak. De nem kell olyan messzire mennünk, a görögök hajózási, hajóépítési vágyai a Földközi-tenger délkeleti medencéjében az erdők irtásához vezettek, amelyek hatásait ma érezzük: gondoljunk a bozóttüzekre és az elviselhetetlen forrásra. Az erdő ugyanis a legjobb légkondicionáló!



Ám ezek az intő példák nem szolgáltak számunkra elég tanulsággal, magasabb fokozatba kapcsolunk és az ipari forradalom óta, soha nem látott sebességgel zajlik a túlzott fogyasztás, a gazdaság növekedése és a technika burjánzása. Az ősi, letűnt civilizációkkal szemben azonban mi már világméretűvé tettük fogyasztásunkat, energiapazarlásunkat. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a globális felmelegedés sajnálatos ténye. De mielőtt keseregni kezdenénk, induljunk inkább felfedezőútra és ismerjük meg a problémák igazi gyökerét, találjuk ki, hogy mit tehetsz Te, Én, Mi, hogy picit megváltoztassuk a jövőnket!

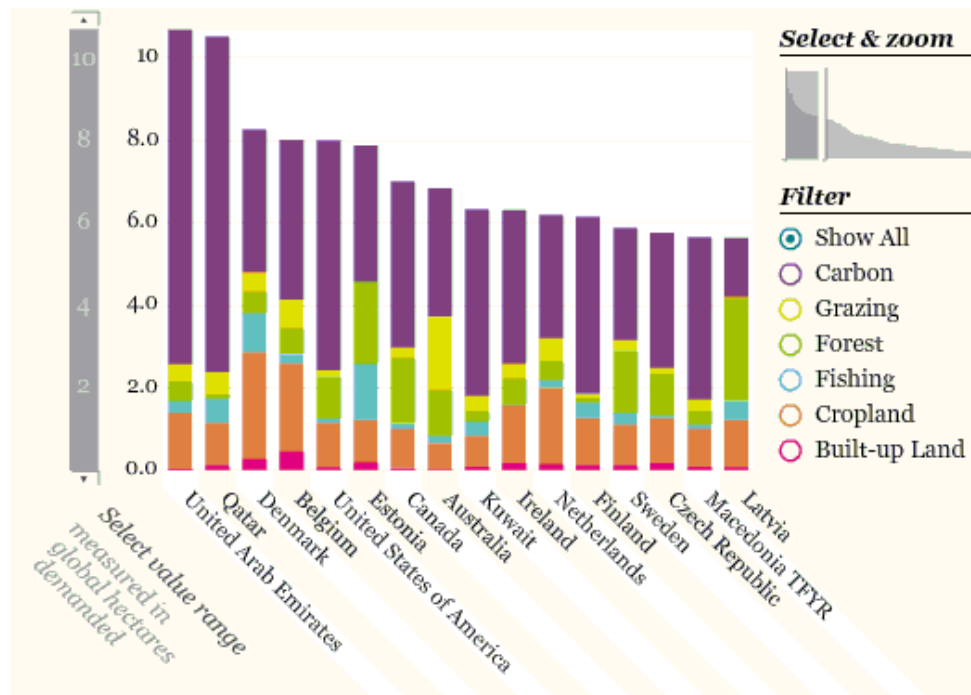
Kezdésként vizsgáljuk meg ökológiai lábnyomainkat (ecological footprint), hogy lássuk, ki, mennyit fogyaszt a Föld javaiból.

### Az ökolábnyom összetevői:

- a fosszilis energiafogyasztásból (pl. kőolaj, szén) származó szén-dioxid kibocsátás elnyeléséhez szükséges terület,
- lakóterületek,
- élelmiszerek előállításához szükséges területek,

- erdőgazdálkodás területe,
- halászat által használt területek.

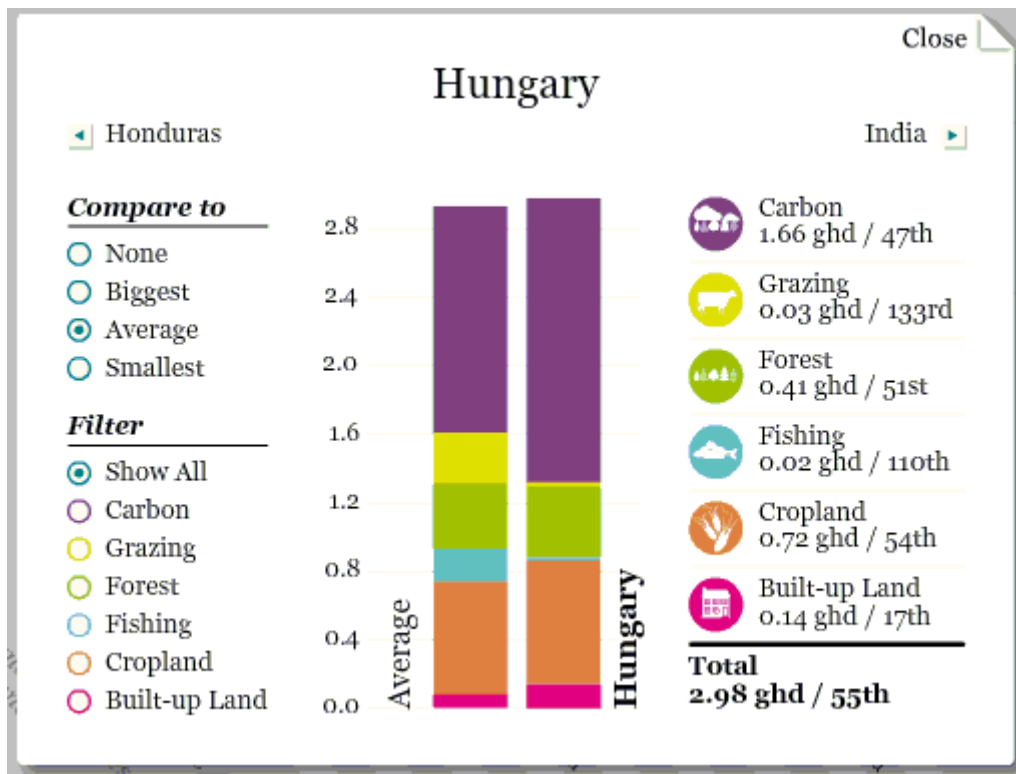
A legfrissebb kutatás szerint (WWF: Living Planet Riport 2010 – [http://wwf.panda.org/about\\_our\\_earth/all\\_publications/living\\_planet\\_report/living\\_planet\\_report\\_graphics/footprint\\_interactive/](http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/living_planet_report_graphics/footprint_interactive/)), fejenként 2 hektár áll mindenki rendelkezésére, hogy kielégítse az előbb említett szükségleteket (fűtés, ház, étel, stb.). Azaz: ez jelenti a Föld eltartóképeségének határát, ennyit bír el amellett, hogy folyamatosan újra tudja termelni az erőforrásokat. Ez tehát a hosszú élet titka.



Ha megnézzük azonban a TOP16 ökolábnyomát, láthatjuk, hogy sok nemzet nagyobb lábön (ökolábnyomon) él, mert képtelen 2 hektárból fenntartani magát és ezért ennek többszörösét igényli! Az első kettő (Egyesült Arab Emírátságok és Katar) magasan kiemelkedik a többi közül, ami egyértelműen annak tudható be, hogy ők a világ legnagyobb kőolaj kitermelői.

Azok a nemzetek, akik 2 hektár/fő felett fogyasztanak, környezeti adósságot halmoznak fel a jövővel szemben, hiszen az utánunk jövő generációktól veszik el, fogyasztják el már most az erőforrásokat. .

Magyarország is jóval nagyobb lábön él (az 55. helyet foglalja el a listán), mint ahogy az kívánatos lenne, s ahogy láthatjuk, ez nagyjából azonos a Földön élő összes nemzet átlagával. Mi magyarok is másfélszer nagyobb lábön élünk, mint ahogy kellene. Ez azt jelenti, hogy ha mindenki úgy élne a Földön, mint mi, 1,5 Földbolygóra volna szükségünk!



Jól példázzák ezt azok a cipőmodellek is, melyek a Tükörben a Világ kiállításon mutatják be az egyes nemzetek lábnyomát humoros, érthető formában. A magyar lábnyom egy kínai szandálból és egy kanapéból áll. A kanapé azt szimbolizálja, hogy mi magyarok elsők vagyunk a világon tévézésben (napi 4 óra/fő!!!) s emellett keveset sportolunk, ennek egyik sajnálatos következménye, hogy kis hazánkban majdnem minden második ember túlsúlyos! A kínai szandál arra is rámutat, hogy van még tennivalónk a tudatos vásárlás terén, mert nem feltétlenül a legolcsóbb áru a legjobb. hosszú távon.



Az amerikai ökolábnyom is nagyon beszédes, a jól ismert fogyasztási cikkek mellett az ő lábnyomukat terheli például a légkondicionálók túlzott használata és az egy főre eső úszómedencék magas aránya!



### **S mikor léptük túl az egy bolygós életteret?**

Az emberiség eddigi történelme során meg tudott élni a természeti tőke biztosította kamatokból – ami azt jelenti, hogy kevesebb erőforrást használt fel vagy szén-dioxidot bocsátott ki évente, mint amennyit a bolygó bioszférája újra tudott termelni vagy meg tudott kötni. .

Körülbelül bő két évtizeddel ezelőtt (~1987-ben) léptük át azt a kritikus határvonalat, ahol fogyasztásunk mértéke elérte, illetve túllépte azt a határt, amellyel a természet ezen erőforrásait és szolgáltatásait biztosítani tudta az emberiség számára. Akkor lőttünk túl a célon. Azóta folyamatosan merítjük ki az „éléskamrát”. Napjainkra már 50%-kal több erőforrást fogyasztunk, s ez az arány sajnos ebben a pillanatban is folyamatosan növekszik.

A Túllövés Napja (Earth Overshoot Day) 2010-ben augusztus 21-re esett. Így a karácsonyi bejglit és a szilveszteri pezsgőt már gyermekeink elől csentük el a jövő évi éléskamrából...

**Jelenleg majdnem egy év és hat hónapra van szüksége a földi ökoszisztémának, hogy előállítsa (megújítsa) azon erőforrásokat, amelyet az emberiség egy év alatt elfogyaszt.**

***„A világ erőforrásai elegendőek, hogy kielégítsék mindenki szükségleteit, de arra már nem, hogy kielégítsék mindenki mohóságát!”***

**(Mahatma Gandhi)**

### **Jólét, vagy jól-lét???**

Jelenleg az anyagi jólét motiválja az emberek többségét, s csak ezután jut eszünkbe egészségünk, biztonságunk, boldogságunk, majd környezetünk, tulajdonképpen a holnapunk... Egészségünk is csak akkor válik igazán fontossá, ha veszélyben van. Biztonságunk akkor kerül figyelmünk előterébe, ha veszélyeztetve van. Pedig a gazdagsággal nem változik együtt boldogságunk! S ezt mindenkinek tudnia kellene, még mielőtt a forintok,

vagy eurók ádáz hajszolásába kezd. A kutatások szerint Amerikában 1957 óta 30%-kal csökkent a boldog emberek száma, annak ellenére, hogy a gazdasági növekedés megduplázódott! Jól-létünk tehát jóval előrébbvaló, mint az, hogy jól éljünk. Az egészséges, tiszta környezet szükséges egészségünkhöz, alapja annak a gazdagságnak, ami az anyagi jólétet termeli ki, de eleme a biztonságnak is. Tehát a biztonság, az egészségünk és a környezet tartják vállukon anyagi gazdagságunkat, boldogságunkat. Akkor miért a gazdagság a fő világérték? Jólét, vagy Jól-lét, nem szabadna, hogy ez kérdés legyen!

## **Ki mit eszik?**

### **MAGYARORSZÁGI FOGYASZTÁSI SZOKÁSOK**

Ahogy az már az ökológiai lábnyom összetevőiből is kiderült, nem csak saját, hanem a bolygónk testére is komoly hatást gyakorlunk azzal, hogy mit és hogyan fogyasztunk. Egy magyar család asztalára manapság egyre kevesebb hazai kistermelőtől származó vitaminokban, ásványi anyagokban gazdag, természetes eredetű portéka kerül. Inkább az jellemző ránk, hogy hipermarketek polcairól válogatunk silány minőségű, vegyi anyagokkal ízesített, színesített olcsó importtermékeket. A kistermelők ide már nem tudják bevinni áruikat, mert az élelmiszerhálózatok a mennyiségre és a túlsomagolásra is kemény feltételeket szabnak. Az eredmények: kiszolgáltatottság, munkanélküliség, környezetszennyezés és tápanyagokat nélkülöző élelmiszerek.

Ez a folyamat megváltoztatható volna, hiszen Magyarország kiváló mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik. Igényességünktől, vásárlási szokásainktól függ, hogy a hazai gazdának megéri-e a földet művelni, állatokat tartani, akár fenntartható léptékben is. Nézzük csak a más európai gazdálkodók bevált mintáit! Így juthatunk mi városiak is friss, helyi élelmiszerhez a piacon! Válaszd a magyar termelőt, a magyar árút, mert nagyszüleid is nagy eséllyel közéjük tartoztak.!

Az előrejelzések szerint a mezőgazdaság világszintű válság elé néz. Mivel a Földön is egyre többen vagyunk, egyre több élelmiszert kellene termelni, kedvezőtlenebbé váló környezeti feltételek mellett. Minél jobban képessé válunk helyi, térségi, országos vagy kárpát-medencei léptékben megszervezni az életünket, ellátni önmagunkat, annál biztonságosabb és kiegyensúlyozottabb lehet jövőnk.

Tekintsétek meg a két alábbi fényképet jó alaposan. Az egyik egy budapesti családot ábrázol egy heti ételmével, a másik pedig egy magyar ökofaluban élő családot mutat be szintén egy hétre elegendő táplálékkal. Bizonyára egyből kitaláltad melyik-melyik, de most vedd össze őket, vizsgáld meg:

- Melyik család táplálkozik egészségesebben?
- Melyik családnál vendégeskednél szívesebben?
- Ki használ több csomagolóanyagot?
- Kinek utazott kevesebbet az élelmiszere?
- Melyik család tudja jobban, biztosan, hogy honnan is való az étel, amit elfogyaszt?



## **Növekedés, vagy fejlődés?**

Itt érdemes kitérni két fontos fogalom tisztázására, melyek szerepe meghatározó lesz a jövőben. Ugyanis a manapság sűrűn használt „fejlődés” szót sokan a „növekedés” szinonimájának gondolják, pedig nem az. A növekedés annyit tesz, hogy nagyobbak lenni, nőni, ami egy véges világban nem lehet végtelen, vagy folyamatos. A fejlődés azonban ennél „több”, mert nem mennyiségi, hanem minőségi gyarapodást jelent, a „jobbá válás” szinonimája. Ennek a fő mondanivalója, hogy a gazdasági növekedés, gyarapodás rövidtávon hozhat sikereket, de hosszú távon csak is minőségi változásban, fenntartható fejlődésben gondolkodhatunk, ahol a gazdasági haszon nem cél, hanem eszköz a társadalom és a környezet egyensúlyának, jó állapotának megőrzése érdekében.

## **Tehát mi is az a fenntartható fejlődés?**

A fenntartható fejlődés gondolata 1987-től közismert. Ekkor tette közzé az ENSZ által felkért Környezet és Fejlődés Bizottság Közös Jövők című jelentését. Ez a fenntartható fejlődést úgy határozta meg, mint „olyan fejlődést, amely úgy elégíti ki a jelenben élők szükségleteit, hogy az ne veszélyeztesse a jövő generációk, unokáink szükségleteinek kielégítését.”

A fenntartható fejlődés tehát a változó környezethez való alkalmazkodás minőségi javulását jelenti, azaz azt, hogy belátjuk: nem mi vagyunk a természet urai, hanem részei vagyunk egy



## **Útravaló a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács által kidolgozott Jövőkereső zárószavából:**

*„Egyet kell értenünk abban, hogy változásokra van szükség. Ma már nem elég javítgatni egy rosszul felállított társadalmi-gazdasági keretrendszert, hanem azt a fenntarthatóság elvei szerint újra kell alkotni. A legfontosabb változásnak szemléletünkben és értékítéletünkben kell bekövetkeznie. Ma még úgy véljük, hogy erőnk, boldogulásunk a pénztől, a technikától származik. Növekedni szeretnénk, több pénzt, több technikát akarunk, hogy megoldjuk azt, amit a pénz és a technika megszerzése közben problémaként hátrahagyunk. Ma már látnunk kell, hogy a még több, a még nagyobb hajszolása zsákutca. Sorsunk a társadalomhoz és a természethez köt bennünket. A társadalom boldogulásának az alapja pedig a hit, a kölcsönös szeretet, a nagylelkűség, egymás tisztelete és megbecsülése, az egymással és a társadalom intézményeivel szemben tanúsított bizalom, az egyén boldogsága és megelégedettsége.”*

### **Összeállította:**

Hankó Gergely  
ÖKO-Pack Nonprofit Kft.  
[gergely@okopack.hu](mailto:gergely@okopack.hu)

### **Források:**

Gyulai Iván: Zsigerbeszéd c. oktatófilm,  
(ingyenesen megrendelhető itt: [www.hulladek.eu](http://www.hulladek.eu))  
Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács: Jövőkereső, jelentés a magyar társadalom számára  
(letölthető innen: [www.nfft.hu](http://www.nfft.hu))  
Tükörben a Világ kiállítás: [www.tukorbenavilag.hu](http://www.tukorbenavilag.hu)  
Klímamentő tábla és segédlet letölthető innen: [www.hulladek.eu](http://www.hulladek.eu)